

vindmyllur!

I nevndu samrøðu við Sosialin reypar SEV-stjórin í byrjanini óført yvir nýggju vindmylluna, men so skilir hann helst, at hann hevur sagt ov nógv, og byrjar at tala um tekningar av »fundamentinum«, ið ikki eru liðugar enn og um trupulleikarnar at finna »gøð vindstöð« í Føroyum – ja, tað er næstan so, at tað er ikki pláss fyri fleiri stórra vindmyllum í landinum. Hann endar tó við at siga »um onnur stöð, ið móguliga kunnu brúkast, finnast aðrastaðni í landinum, so koma hesi einaferð í tíðini eisini upp á tal«.

Gaman í at tú í Danmark, har undirgrundin yvirhóvar er leirur og sandur, er noyddur at stoypa stór og sterk fundamentir til myllurnar, men hjá okkum hevur Várhara longu skipað fyri heimsins bestu »myllufundamentum«, tá hann fyrri hundraðtúsundir av árum síðani skapti kilometurtjúkku basaltundirgrund okkara. Men hetta veit helst ikki høvudsráðgevi SEVs, ið situr onkustaðni í Danmark og teknar vindmyllufundamentir til Føroyar –

– Og hvat skal ein svara til »trupulleikarnar« við at finna rætta vindin í Føroyum?

5. Umboðsnevnd SEVs og avleiðingar

Sama hvat sum seinastu 15-20 árin hevur verið sagt um fyrminur við vindmyllum í Føroyum, so hevur SEV kveistrað allar tilfær framsetingar til viks. Helst hevur dulda orsökini verið sáttmálin við Højgaard & Schultz (H & S), men hin vegin er tað undir øllum umstøðum púra greitt, at tað fyrri nógv hin størsta partin av umboðsnevndarlimunum hevur verið og eru **órð SEV-stjórans**, ið altið hava vígað mest.

Tað sama kann sigast um útbýgging av vatnorkuni í Eysturoynni. Her eru umhvørvisvinarligir orkuoptimalar og nógv biligari »Agenda 21«-loysnir vrakadar til fyrminns fyrri dýrar H & S-verkætlanir, ið geva 50% minni orku, og har afturat turrleggja helmingin av árunum í Eysturoynni.

Tað SEV-stjórin í veruleikanum sigur í Sosialinum 21.01.99 er sum nevnt, at **4 vindmyllur fyrri tils. 20 mió kr. geva sonu orku sum alt Eiði-3, ið er var kostnaðarmett til 111 mió kr.** Tvs. ein munur uppá slakar 100 mió kr.

So altráður stjórin var eftir at greiða frá um nýggju mylluna, hugaði hann ikki um fylgjurnar av upplýsingunum: At hann her í veruleikanum heldur bæði **løgting, landsstýri og ikki minst sína egna umboðsnevnd fyrri tað turra spott!** Ti hvør vil fremja eina löggu (Eiði-3), sum kostar 5 ferðir so nógv sum ein onnur (4 vindmyllur), tá úrslitið (framleidda elorkan) er tað sama fyri báðar?

Spurningurin átti ikki at verið settur, tí svarið er

sjálvsagt. Men júst tí at ein stórur meiriluti av umboðsnevndini (hægsti myndugleiki SEVs) **altíð** hevur darlað trúfast í hølum stjórans/H&S – sama hvat sgar og ávarað hevur verið ímóti útbýggingini av óheftum serfrøðingum bæði her heima og uttanlands – júst tí er tað eitt krav at umboðsnevndin nú »svarar« spurninginum, so **avleiðingarnar fyrri stýri og stjóra** ikki eru til at mis-skilja.

Nevnda »umbering« (sjá pkt. 4): At tað finnast so fá »gøð vindstöð« í Føroyum, er sjálvandi tað reina volapykk.

100 mió kr. standa uppá spæl – ein munandi partur av upphæddini kann enn bjargast, men tað hevur skund, og tá má eisini Yvirfrøðingarnævndin siga »nei« til umsókn SEVs at bora víðari inn í Eiði-4 og turrleggja Vesturdalsá og Fjarðará.

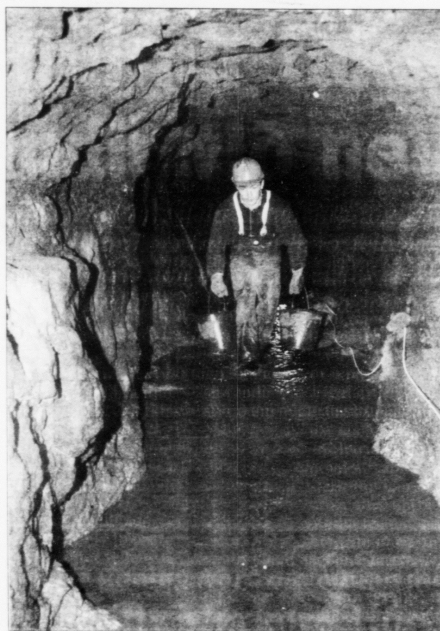
6. Grøna, gula og bláa álitið: 10% av Føroyum reg. avfallsøki. 86 km tunnar

20 ár eru liðin síðani almennu Føroyar fingi at vita um stóru verkætlanina hjá SEV/H&S: Útbýgging av vatnorkuni í Vágoy, Streymoy og Eysturoy. Áltíð í málinum (dagfest 5. febr. 1979) – eisini rópt »Grøna álitið« – var grundað á eini mettavøkstur í elnýtisluni uppá í **meðal 6% árliga næstu 12 árin**, og var ætlanin at arbeiðini skuldu byrja – fyrst í Vágoy – longu á sumri 1979. So varð ikki, tí óheftar kanningar av málinum (m.a. »Berdal-álitið«) sýndu tekniligar og umhvørvisligar veikleikar, ið ikki kundu góðkast. Ein endurskoðað ætlan – »Gula álitið« 20.07.1981 – fekk somu lagnu, meðan 3. ætlanin (»Bláa álitið«, 25.03.82) at enda varð góðkent av landsstýrinum 05.07.82 – tó so, nú skuldi ikki byrjast við Vágoy, men við Eysturoynni, og her varð loyvi sum kunnu bert givið fyrri okini Eiði-1 og Eiði-3.

Ahugavert er at sammeta lyktatolnir (samanlagt fyrri Vágoy, Streymoy og Eysturoy) frá 1. og seinastu verkætlan SEV/H&S. Tað er hóast alt ikki meira enn 3 ár millum tær.

Lyktatøl SEV/H&S

	Ætlanin 05.02.79	Ætlanin 25.03.82
Kostnaður tilsamans	306 mió kr.	716 mió kr.
Framleiðsla pr. ár	91,3 mió kr. kWh	121,9 mió kWh
Brunnar	49,6 mió m ³	83,3 mió m ³
Reg. avfallsøki	122 km ²	143 km ²
Tunnilslongd	ca. 68,5 km	ca. 86 km
Anleggsvægir	ca. 34 km	ca. 34 km

Støðið undir ætlanini var sum nevnt ein mettur elorkuvøkstur uppá í **meðal 6% árliga næstu 12 árin** – tvs. ein vøkstur frá ca. 150 mió kWh (1979) til ca. 320 mió kWh (1991). Í einari greinarøð »Nakrir grønar viðmerkingar« í bløðunum í mai/sept. 1982 vísti eg á, at ein tilfær vøkstur í elnýtisluni var fullkomuliga órealistiskur, tí hann vildi aftur kravið ein vøkstur innan vinnulívið, ið vit als ikki megnaðu. Min metan her var ein meðalvøkstur í sama tíðarskeiðið uppá kanska **gøð 2%**, tvs. ein vøkstur frá 150 mió kWh (1979) til ca. 195 mió kWh (1991). Samlaða elframleiðslan í 1991 var ca. 200 mió kWh, og uttan júst Eiði-1 útbýggingina seinast í 80' unum hevði eg helst rakt heilt beint – men tað kundu eisini øll, ið høvdu fylgt við tekniligu menningini innan bjálving, ljós, innfrysting osfr. síðani miðskeiðis í 70' unum.

Annars siggeja vit, at vórðu ætlanir H&S/SEVs fylgdar, so var í dag 10% av landinum regulerað avfallsøki, og Vágoy, Streymoy og Eysturoy vórðu gjøgnumgataðar av tunlum – 86 km tilsamans!

Til alla lukku tóku vágafólk sær um reiggi og fingi friðað Fjallavatn.

7. Samanumtikið

Hesir viðmerkingar eru fyrri mong helst alt ov drúgvir, og nógv eru óivað tey sum siga: »Hví ikki gloyma tað sum er farið og heldur fróast yvir, at nú verða vit leys av H&S-sáttmálanum? Her meini eg, at vit koma ikki uttan um hendingarnar árin 1978-/81, skulu vit í heila tikið skilja ta horðu mótstöðu, ið útbýggingarættanirnar hjá H&S/SEV fingi tá, og sum hevur staðið við síðani.

Árin 1978-/81 vil eg skíra sum tey, tá tilvitska okkara um náttúru og umhvørvi av álvara vaknaði – kanska fremst av ætlanunum at turrleggja meginpartin av árunum í Vágoy og Eysturoynni og samstundis gera avbera vøkru votini Fjallavatn og Eiðisvatn til vatngoymslurrunnar. Men eisini ætlan IRF's um sama mundi, at byggja eina rusk-brennistøð fyrri alt landið beint við Toftavatn gjørdi sít til at vekja kenslurnar.

Stovnan av FNU Grækarismessdag 1980 var eisini eitt beinleiðis úrslit av hesari »tilvitskuvaknan« fyrri skapanarverkinum – ella lat meg heldur siga »endurvaknan«, tí hevur ikki øll okkara mentan og siðalag júst sínar røtur í djúpari virðing fyrri skapan-

arverkinum?

Tað var ikki neyðin, sum í 1982 vildi tvinga okkum at gjøgnumgata oyggjarnar við tilsamans uml. 90 km tunnum (18 ferðir undir Vestmannasund) og týna fagrastu fjallavøtn okkara.

Tað var heldur ikki tí – sum víst hevur verið á – at tað ikki finnast aðrar bæði ódýrari, skilabetri og fram um alt: **umhvørvisvinarligar loysnir** fyrri útbýgging av vatnorkuni.

Undir øllum umstøðum er tað tí fullkomiliga skilaleyst nú at geva SEV loyvi at bora víðari inn í Eiði-4 okið fyrri 14,6 mió kr. og vinna o.u. 3 GWh, men harvið turrleggja Vesturdalsá og Fjarðará, tá **SEV-stjórin sjálvur** vátar, at ein 750 kW vindmylla fyrri 5 mió kr. ger somu nyttu.

Men fram um alt stendur tað nú til umboðsnevnd SEVs at syrgja fyrri, at neyðuga og sjálvsagda **avleiðingin fyrri stýri og stjóra** av tí, her er greitt frá um, verður tikin beinanvegin.

Tormóður Dahl

*) í sama viðtali við Dimmalætting reypar SEV-stjórin óført av at elprisurin til iðnaðin er lækkaður úr kr. 1,25 pr kilowattima í 1991 til í dag kr. 0,60, men »gloymir« at upplýsa, at lekkingin skyldast fyrst og fremst høga elprisin, ið vanligi abonnenturin má rinda, og harnæst at **landsstýrið subsidjar elprisin til iðnaðin við stórar milliónaupphædd árliga** – tvs. yvir skattin hjá borgarunum.

Minningarørd um ommu mína Kitty Mørkøre, Hósvík

f. 2. sept. 1924 d. 30. jan. 1999

So kom tann dagur, sum vit í eina tíð høvdu væntað fór at koma. Hesa seinastu tíðina vart tú ógvuliga sjúk og vit vistu, at nú var ikki nógv eftir av tíni tíð. Hóast alt er tað svárt at víðurkenna, at omma er burtur.

Um eg hugsi aftur í tíðina, so hevur omma næstan verið ein »eyka mamma« fyrri meg. Mamma og babba arbeiddu bæði út og omma vildi, at vit skuldu vera hjá henni. Eg fór oman á Trøðna hvønn morgun og plagdi at sita inni hjá ommu og abba fyrripartin. Tá ið børnini komu úr skúlanum, fór eg út at spæla. Um tað regnaði ella vit spældu í ánni, so plagdu vit at koma rennvát inn og fingi turr klæði og onkunti vóru eisini bollar og kakao á bordinum. Eg minnist so týðuliga, at omma og abbi royndi at læra meg klokkan og tað eydnaðist. Men omma royndi eisini at læra meg at binda og brodera, men tað hevði eg ikki tol til.

Tá ið barnaskúlin var liðugur og farið var til Oyrarbakka var eg glað, tí at nú slapp eg at húsast einsamall hjá okkum, men hóast alt, so fór eg hvønn dag, tá ið komið var aftur úr skúlanum, inn at fáa mær dogurða og tað hoyrði við, eisini nú eg ikki búgvi í Hósvík longur, at eg kom næstan ongantíð til Hósvíkar uttan at hava verið inni hjá ommu og abba. Omma royndi altíð at vera ein stuðul hjá okkum ommubørnunum og tá ið eg og Kitty spældu til næmingakonsert í skúlanum vóru ikki nógv fólk, men omma var altíð við. Omma vísti altíð áhuga í tí vit gjørdi og dugdi væl at lurta eftir, um nakað var á vasi.

Ein dagin eg koyrði fram við húsunum niðri á trøðni, legði eg til merkis, uttan at gera tað við vilja, at eg altíð hyggi í køksvindeygad at leita eftir einum kroppi, sum stendur aftan fyri gardinurnar og antin vaskar upp ella matgerð. Hesin kroppur er nú vorðin ein skuggi og eg komi altíð at minnast hann sum ein týðningarmarkan part í lívi mínum og tá ið eg eri kedd ella leingist illa eftir at hava ommu í mínum lívi, so seti eg filmin Barbara á og hugsi um hvat omma hevði rátt mær til, ella hvat hon hevði gjørt. Omma hevur altíð verið ein hollur stuðul í familjuni og hevur altíð verið til reiðar at hjálpa. Hetta sást eisini ta síftu vikuna, hon hevði eftir av lívi sínum. Øll hennara kærur vóru um hana og tað vóru mong, sum stukku inn á gólvíð at vitja.

At siga heiminum farvæl, um fátt sum fullt er áratat, er líka tungt at fata.

Við hesum vil eg lýsa frið yvir minnið um ommu mína Kitty Mørkøre.

Eyðgerð

